

Tehtävien vastaukset, luku 10

1. Uusi laskettelukeskus

Korkealle vuorelle aiotaan rakentaa laskettelukeskus. Millaisia vaikutuksia sillä on

a. elottomaan luontoon

Puiden kaatamisen seurauksena tuulet rinteillä voimistuvat ja lämpötilojen vaihtelu lisääntyy. Kun maata sitova ja veden virtausta säätelevä kasvillisuus vähenee, veden virtaus maanpintaa pitkin lisääntyy ja nopeutuu. Eroosion, maanvieremien, mutavyöryjen ja lumivyöryjen riski kasvaa. Painavien koneiden ja kulutuksen seurauksena maaperä voi kovettua.

b. elolliseen luontoon

Luontainen eläimistö ja kasvillisuus vähenevät. Esimerkiksi linnuilla on aiempaa vähemmän pesäpaikkoja. Lumettamalla tehty lumi säilyy luontaista lunta pitempään, ja siitä sulava vesi voi olla laadultaan erilaista, mikä vaikuttaa kasveihin. Lisääntyvän liikenteen melu- ja valosaaste sekä päästöt voivat vaikuttaa eliöihin. Alueen alkuperäisten lajien tilalle voi tulla kulttuuriympäristöön sopeutuneita lajeja.

c. alueen retkeilymahdollisuuksiin

Laskettelukeskuksen rakentaminen pilaa maisemaa ja aiheuttaa ihmismäärän lisääntymisen. Lumitykit tuottavat melusaastetta. Nämä tekijät häiritsevät rauhallista luontoa etsiviä retkeilijöitä. Saastuminen ja roskaantuminen voivat lisääntyä. Toisaalta laskettelukeskus hiihtohisseineen, kauppoineen, ravintoloineen ja mahdollisine hotelleineen tarjoaa lisäpalveluja myös retkeilijöille, esimerkiksi lumikenkävävelyn harrastajille, vaeltajille ja maastopyöräilijöille. Laskettelukeskuksen ja sen tarjoamien palvelujen ansiosta entistä useammat matkailijat saattavat innostua retkeilystä. Mahdollisesti alueelle suunnitellaan myös uusia retkeilyreittejä.

d. matkailuun

Laskettelukeskukseen tulevien asiakkaiden myötä hotellit, lomamökit ja muut majoituskohteet sekä ravintolat saavat lisää asiakkaita. Myös erilaisten aktiviteettien, esimerkiksi lasketteluopetuksen tai ohjattujen retkien, kysyntä lisääntyy. Asiakaskunta saattaa muuttua erilaiseksi kuin ennen, jos hiljaisuutta ja rauhaa etsivät matkailijat eivät enää tule alueelle.

e. muihin elinkeinoihin

Kaupat ja muut palvelut hyötyvät lisääntyneestä matkailijamäärästä. Myös lääkäripalveluiden kysyntä saattaa lisääntyä. Sähkönkulutus kasvaa, mikä hyödyttää sähköyhtiöitä.

f. paikallisiin ihmisiin

Paikallisille ihmisille tulee lisää työpaikkoja palvelualoilla. Paikalliset ihmiset voivat hyötyä myös laskettelukeskuksen mukana tulevista uusista palveluista. Toisaalta meluisuus, ruuhkaisuus ja rauhattomuus saattavat yleistyä.

g. valmiissa laskettelukeskuksessa aikaansa viettäviin ihmisiin?

Valmiissa laskettelukeskuksessa aikaansa viettävät ihmiset rentoutuvat ja saavat liikuntaa, mikä edistää terveyttä. Useamman viikon kestävä korkeanpaikan harjoittelu saattaa edistää kestävyysurheilijoiden suoritusta vielä 1–2 viikkoa korkean paikan leiriltä palaamisen jälkeen. Koska laskettelukeskus sijaitsee korkealla vuorella, siellä on aurinkoisella säällä voimakas ultraviolettisäteily. Ylöspäin mentäessä ultraviolettisäteily lisääntyy 10 % jokaista kilometriä kohden. Vaarana on siis ihon palaminen ja ihosyöpäriskin lisääntyminen. Pakkasen ja viiman takia paleltumat ovat yleisiä. Myös alaraajojen rasitusvammat ovat mahdollisia. Suksilla lasketeltaessa loukkaantumisivammat kohdistuvat useimmiten polveen ja peukalon tyviniveleen. Lautailtaessa vammoja tulee useimmiten ranteisiin, kyynär- ja olkapäihin tai päähän. Vakavien selkäydinvammojen osuus on kasvamassa, minkä on arvioitu liittyvän akrobaattitempujen ja vauhdin lisääntymiseen.

2. Kesäolympialaisten isäntäkaupungit

a. Yhdistä taulukossa esitetyt kesäolympialaisten isäntäkaupungit kartan kirjaimiin.

A = Los Angeles, B = México, C = Atlanta, D = St. Louis, E = Montreal, F = Rio de Janeiro, G = Barcelona, H = Pariisi, I = Lontoo, J = Antwerpen, K = Amsterdam, L = Rooma, M = München, N = Berliini, O = Tukholma, P = Helsinki, Q = Moskova, R = Ateena, S = Peking, T = Soul, U = Tokio, V = Melbourne, W = Sydney

b. Miten olympialaiset ovat sijoittuneet eri maanosiin? Katso myös talviolympialaiset sivun 109 taulukosta. Onko sijoittuminen ollut oikeudenmukaista?

Kesäolympialaisten tapahtumapaikkana on toiminut 12 eurooppalaista, 5 pohjoisamerikkalaista, 3 aasialaista, 2 australialaista ja 1 eteläamerikkalainen kaupunki. Talviolympialaisten isäntänä on toiminut 11 eurooppalaista, 5 pohjoisamerikkalaista ja neljä aasialaista kaupunkia. Lisäksi joissakin kaupungeissa olympialaiset on pidetty kahdesti, Lontoossa kolmesti. Vaikka yli puolet maapallon ihmisistä asuu Aasiassa, olympialaiset on järjestetty siellä vain kuusi kertaa (viidessä eri kaupungissa). Tulevia Aasian olympiakaupunkeja ovat Etelä-Korean Pyeongchang 2018, Tokio 2020 ja Peking 2022. Etelä-Amerikassa olympialaiset on pidetty vain kerran, Australiassa kahdesti ja Afrikassa ei kertaakaan.

c. Miksi olympialaiset on järjestetty näillä alueilla?

Olympialaiset on järjestetty sellaisissa paikoissa, joissa infrastruktuuri on toimiva. Alueella on täytynyt olla riittävästi pääomaa kalliiseen hakuprosessiin ja uusien rakennelmien tekoon. Hakuprosessin aikana on arvioitu esimerkiksi hakijakaupunkien kykyä suurten kisojen järjestämiseen, turvallisuutta, sääolojen sopivuutta ja liikenneyhteyksien toimivuutta. Viime aikoina lopullisen isäntäkaupunkihakemuksen jättäneiden kaupunkien lukumäärä onkin romahtanut, vaikka aluksi kiinnostuneita kaupungeja on ollut enemmän. Valtion on oltava tarpeeksi varakas ja poliittisten olojen vakaat, jotta hakemuksen pystyy jättämään.

d. Etsi tietoa olympialaisten todellisista vaikutuksista johonkin olympiakaupunkiin. Voit käyttää esimerkiksi hakusanoja *report, impacts, olympics*.

Vaikutuksia voi tarkastella erikseen kaupungin ja kaupungissa asuvien ihmisten kannalta. Molempiin on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia.

Positiiviset vaikutukset kaupunkiin: ympäristön tilan kohentaminen kisojen hakuprosessin aikana ja ennen kisoja, kisoja varten laadituista kestävästä kehityksestä voi tulla pysyviä (kierrätys, rakentamisen standardit), näkyvyys tiedotusvälineissä (kaupungin imago), infrastruktuurin kehittyminen, turismin kasvu sekä kisojen aikana että näkyvyyden lisääntymisen myötä myös kisojen jälkeen, talouden kohentuminen (usein kisakaupunki hyötyy taloudellisesti, vaikka varsinainen kisaorganisaatio jäisi tappiolle), vapaaehtoistyön arvostus lisääntyy.

Negatiiviset vaikutukset kaupunkiin: jätteiden määrän lisääntyminen kisojen aikana, tiedotusvälineiden esiin nostamat epäkohdat (esimerkiksi ihmisoikeusongelmat tai kisajärjestelyjen epäonnistumiset), infrastruktuurin rakentamisen ja ylläpidon kustannukset, rahojen käyttäminen olympialaisiin muiden tarpeiden sijaan.

Positiiviset vaikutukset asukkaisiin: mahdollinen asuinympäristön kohentuminen, liikenneyhteydet kehittyvät, kisatunnelma, työllisyys lisääntyy, mahdollisuus hankkia rahaa vuokraamalla oma koti kisavieraille, innostuminen terveyttä ylläpitävään ja kohentavaan liikuntaan, varsinaisia olympialaisia seuraavat paralympialaiset kohentavat vammaisten asemaa (asenteet, käytännön rakennelmat).

Negatiiviset vaikutukset asukkaisiin: ihmisten koteja voidaan joutua purkamaan kisarakennelmien tieltä, asuntojen hintojen ja vuokrien kallistuminen, verojen nouseminen kisakulujen kattamiseksi, ruuhkien, rikollisuuden ja hankalien turvatoimien lisääntyminen kisojen aikana.

Useista olympialaisista on tehty uutisjuttuja tai virallisia selvityksiä, joissa edellä mainittuja asioita käsitellään yksittäisen olympiakaupungin osalta.

- Rio de Janeiro 2016: <https://www.theguardian.com/sport/2016/aug/21/rio-olympics-residents-impact-future-legacy>

- Sotši 2014: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15387216.2015.1040432>

- Lontoo 2012: <https://www.gov.uk/government/publications/report-5-post-games-evaluation-meta-evaluation-of-the-impacts-and-legacy-of-the-london-2012-olympic-and-paralympic-games>

3. Isänmaallisuus urheilussa

Esimerkiksi Bahrain ja Qatar ostavat kilpailijoita ulkomailta olympiajoukkueisiinsa. Lontoossa Bahrainin kahdestatoista urheilijasta vain kaksi oli syntynyt Bahrainissa ja yli puolet Etiopiassa. Myös Rio de Janeirossa yli kolmasosa Bahrainin joukkueesta oli ulkomaalaista alkuperää.

a. Mainitse joku urheilija, joka on edustanut jotakin muuta kuin omaa synnyinmaataan. Esimerkiksi keskimatkojen juoksija Wilson Kirwa, jääkiekkoilija Leonid "Leo" Komarov ja jalkapalloilija Alexei Eremenko Junior.

b. Mistä maasta kyseinen urheilija on kotoisin, ja mitä maata hän on edustanut? Wilson Kirwa on kotoisin Keniasta ja Leonid "Leo" Komarov entisestä Neuvostoliitosta (Viron neuvostotasavallasta). Myös Alexei Eremenko Junior on kotoisin Neuvostoliitosta. Kaikki kolme ovat edustaneet Suomea.

c. Onko mielestäsi oikein, että urheilija edustaa jotakin muuta kuin synnyinmaataan. Millaisissa tilanteissa hyväksyt tämän ja millaisissa et? Opiskelijan oma vastaus.

d. Presidentti Mauno Koivisto ehdotti, että kansallislauluista ja muistakin kansallisista symboleista tulisi urheilussa luopua. Kirjoita oma perusteltu kannanottosi Koiviston esittämään ajatukseen. Opiskelijan oma vastaus.

4. Maahanmuuttajien jalkapalloliigat

Washington D.C.:n alueella Yhdysvalloissa on Latinalaisen Amerikan espanjaa ja portugalia puhuville tarkoitettuja jalkapalloliigoja noin 30 ja joukkueita yli 450.

a. Mitä hyötyä näistä liigoista on niihin osallistuville ihmisille? Maahanmuuttajien jalkapalloliigassa osallistujat tapaavat muita samaa kieltä puhuvia ja voivat ylläpitää omaa kulttuuriperintöään. Samalla esimerkiksi tiedot avoimista työpaikoista, asunnoista tai kotimaan kuulumisista pääsevät leviämään. Osallistujat saavat ajanvietettä ja kuntoilua.

b. Perustele, edistävätkö vai estävätkö tällaiset liigat maahanmuuttajien integraatiota yhteiskuntaan. Toisaalta samaa kieltä puhuvien keskuuteen hakeutuminen heikentää englannin kielen oppimista ja integraatiota ympäröivään yhteiskuntaan. Toisaalta tämä helpottaa uuteen maahan sopeutumista, koska liigan osallistujat pääsevät toteuttamaan itseään ja tuntevat olonsa hyväksi. Integraatiota edistää myös liigan osallistujien kesken tapahtuva tietojenvaihto esimerkiksi avoimista työpaikoista ja vapaista asunnoista.

5. Tähtiurheilijat

Taulukossa on esitetty 12 suurituloisinta urheilijaa vuonna 2016. He ansaitsivat jopa tuhansia kertoja niin paljon kuin urheilijan kotimaan tavallinen kansalainen. Kun tuloiksi lasketaan palkat, voittorahat ja sponsoripalkkiot, sadan suurituloisimman urheilijan listalla oli talouslehti Forbesin mukaan 23 valtion ja 10 urheilulajin edustajia. Kansallisuuksista yleisin oli yhdysvaltalaisuus (65) ja lajeista baseball (26). Seuraaviksi yleisimpiä lajeja olivat amerikkalainen jalkapallo (21), koripallo (18) ja jalkapallo (12). Naisista listalle pääsivät tennispelaajat Serena Williams ja Maria Sharapova.

a. Pohdi syitä siihen, miksi parhaiten palkattujen urheilijoiden listalla ovat edustettuina juuri nämä urheilijat ja nämä lajit.

Parasta palkkaa saa sellaisissa urheilulajeissa, joilla on sekä paljon seuraajia, runsaasti sponsoreita että rahaa tuovia kansainvälisiä televisiointisopimuksia. Jalkapallo ja koripallo lienevät maailman suosituimmat urheilulajit (eri lähteissä ja eri luokitteluperusteilla tiedot vaihtelevat suuresti) ja tennis suosituin yksilölaji, joten näissä lajeissa liikkuvat myös isot rahasummat. Näissä lajeissa menestyneet urheilijat nousevat suuriksi idoleiksi, joille ollaan valmiita maksamaan paljon. Vaikka baseball ja amerikkalainen jalkapallo eivät kuulukaan maailman kaikkein suosituimpien urheilulajien joukkoon, Yhdysvaltojen urheilumaailmassa liikkuvat suuret rahamäärät ovat nostaneet tuloja näissä lajeissa. Suurituloisimmat urheilijat tulevat usein rikkaista teollisuusmaista tai perinteisistä jalkapallomaista, joissa jalkapallo on yleinen harrastus pienestä pitäen.

b. Onko urheilijoiden tulojen jakautumisessa jotakin epäoikeudenmukaista? Perustele. Epäoikeudenmukaista on se, että sadan maailman suurituloisimman urheilijan listalla on vain kaksi naista. Epäoikeudenmukaista on myös suurten tulojen keskittyminen vain tiettyihin teollisuusmaissa seurattaviin lajeihin. Esimerkiksi kriketti ei näy listauksen kärkipäässä, vaikka se on yksi maailman suosituimmista urheilulajeista. Kriketillä on yli kaksi miljardia seuraajaa lähinnä Kansainyhteisön alueella, erityisesti Intiassa, Pakistanissa, Bangladeshissa ja Sri Lankassa, mutta myös Australiassa, Uudessa-Seelannissa, Karibiassa, Etelä-Afrikassa ja Isonsa-Britanniassa. Yleisurheilukaan ei ole päässyt kaikkein suurituloisimpien urheilijoiden listauksessa kärkipäähän, vaikka yleisurheilu on tietyllä tavalla ajatellen maailman globaalein urheilu (olympialaisissa edustajia lähes kaikista maista). Epäreiluna voidaan pitää myös sitä, että huipputulot keskittyvät vain yksittäisille urheilijoille, kun taas useimmat muut saavat tuloja huomattavasti vähemmän. Yksittäiset tähtiurheilijat ansaitsevat jopa tuhansia kertoja niin paljon kuin urheilijan kotimaan tavallinen kansalainen.

c. Ota selvää, kuinka suurituloisimpien urheilijoiden luettelo on muuttunut vuoden 2016 jälkeen. Listauksia tekee esimerkiksi talouslehti Forbes, jonka sivuilta (<https://www.forbes.com/athletes>) tuoreimman tilanteen voi katsoa.

6. Urheiluvaatteet

Iranissa naisten jalkapalloasussa on oltava hijab-pääliina sekä pitkät hihat ja lahkeet. Vuoden 2011 olympiakarsinnassa Iranin naistenjoukkue luovutti Jordaniaa vastaan, koska pelaajilta kiellettiin hiuksien peittäminen. Nykyään Kansainvälinen jalkapalloliitto Fifa antaa luvan käyttää yhtenäisiä huiveja.

a. Etsi lisää esimerkkejä urheilun pukeutumissäännöistä, jotka kohtelevat eri tavoin tai loukkaavat erilaista etnistä alkuperää olevia ihmisiä tai eri sukupuolia.

Esimerkiksi rantalentopallossa vaaditaan joissakin turnauksissa naisia pelaamaan pelkissä bikineissä, miehiä shortseissa ja t-paidassa. Naiset eivät ole aina saaneet käyttää peittävämpiä vaatteita. Miehet puolestaan eivät ole saaneet käyttää uimahousuja tai olla ilman paitaa. Erityisesti musliminaisille pukeutuminen on aiheuttanut ongelmia monissa urheilulajeissa, joissa käsivarsien, kaulan tai pään peittäminen on usein kiellettyä (esimerkiksi uinti, yleisurheilu, voimistelu).

b. Ota selvää biotalouteen liittyvistä tai muista uusista urheiluvaatteiden ja -asusteiden innovaatioista.

- yhä enemmän biopohjaisia ja kierrätysmateriaaleja urheiluvaatteissa ja -jalkineissa
- luomupuuvillan tai kierrätysmuovin käyttäminen kankaissa
- risiiniöljystä valmistetut tekokuidut tai soijapohjaiset väriaineet urheiluvaatteissa ja -jalkineissa
- puun selluloosasta valmistetut, kosteuttava imevät, hengittävät vaatteet
- vaatteiden tekeminen pitkäikäiseksi ja helposti korjattaviksi uusilla innovaatioilla (esimerkiksi rikkoutuneen vetoketjun helppo vaihdettavuus)
- ultravioletisäteilyltä suojaavat ja viilentävät kankaat
- ihonmyötäiset, puristavat kompressiovaatteet, jotka antavat tukea lihaksille, voimistavat verenkiertoa ja edistävät palautumista
- puettava teknologia eli lihaskuormitusta, sykettä, väsymisastetta yms. mittaavat älytekstiilit (perustana langaton tiedonsiirto, sähköisiä impulsseja johtavat materiaalit ja biosignaaleja mittaava sensorteknologia), joissa tekstiili ja elektroniikka on sulautettu saumattomasti yhteen (seuraavana askeleena *internet of body* eli teknologian kytkeminen suoraan ihon alle)

7. Stadionin tutustuminen

Valitse jokin itsellesi tuttu tai jokin kuuluisa stadion tai muu urheilupaikka. Selvitä valitsemastasi urheilupaikasta seuraavat asiat:

- Mikä on sen nimi, ja miten se on saanut nimensä?
- Millaisessa ympäristössä se sijaitsee?
- Miksi se on rakennettu juuri kyseiseen paikkaan?
- Miten ympärillä oleva infrastruktuuri tukee sen toimintaa?
- Ketkä käyttävät sitä? Millaisiin tarkoituksiin?
- Kuinka arvioit sen vaikuttavan alueen imagoon, asuntojen arvoon ja asukkaiden elämänlaatuun?

Vastaus opiskelijan oman tiedonhaun perusteella.

8. Hakemus olympialaisten isäntäkaupungiksi

Valitse jokin kaupunki ja suunnittele, kuinka se voisi järjestää kesä- tai talviolympialaiset. Laadi faktoiltaan oikea ja visuaalisesti näyttävä kandidaattikaupungin esittely jollakin esitysohjelmalla (esimerkiksi LibreOffice Impress).

Kerro esittelyssäsi ainakin seuraavista asioista:

- sääolot
- urheilupaikat
- kisakylä
- liikenneyhteydet
- ympäristövaikutukset
- uusien rakennelmien käyttömahdollisuudet kisojen jälkeen.

Opiskelijan oma tuotos.